

EEN PRAATJE OVER JAN DE WITT

□ □ □ DOOR JOH. H. BEEN. □ □ □

In de Poppenkast van Jan Klaassen krijgt „de lange witte” er nog altijd lustig van langs. Jan Klaassen — hetzij die tijdens den Eersten Engelschen zee-oorlog voor het eerst optrad, of wel dat de Poppenkast eerst onder Willem III haar vertooningen begon en onder dezen vorst ook het groote land van over-zee voor zich veroverd heeft — Jan Klaassen hield niet van Jan de Witt; en dat gedeelte van ons volk, hetwelk buiten de regentenpartij en haar aanhang stond, hield evenmin van hem.

Tot op onzen tijd bleef er over het algemeen altijd iets kils hangen om de schrale figuur van den raadpensionaris. En toch, spreekt nog niet ieder, die het gelaat naar ons gloriëtijdperk wendt, van „de jongens van Jan de Witt”?

De jongens van Jan de Witt!

Hoe? We zouden met hen de zeeën bevaren, met hen naar Chatham zeilen om Engelsche Koningsschepen in brand te steken en den schrik in Londen te jagen — en we zouden hen zelve toch eigenlijk niet kennen? Niet zooiets huiselijks en gezelligs van hem kunnen vertellen, gelijk we dat van de Oranje's en zelfs van enkele graven uit onze vroegere geschiedenis doen? Van Jan de Witt zou ons iets in het hoofd liggen dat hij erg lang was, een groot staatsman moet zijn geweest en door het gepeupel vermoord werd? Hoe vreeselijk onbillijk zou dat zijn! Kom, laten we eens probeeren hoe ver we het met den mensch brengen, den persoon, dien de Hagenaars elken dag voor de oogen hadden en die zich in zijn particuliere brieven vrij uitspreekt over allerlei huiselijke zaken.

Hij was te Dordrecht geboren in hetzelfde jaar, waarin schipper Mouring „te kooi 'ekropen” was en Mooy Heyntje het commando op zich nam van de vrije schepen der zevenlandsche buurt. Dat was dus in 't jaar 1625. En toen Mooy Heyntje op zijn beurt het hoofd ter eeuwig ruste had neergelegd, dus in 't jaar 1647, was de Dordtsche burgemeesterszoon reeds advocaat

en vestigde zich als zoodanig in Den Haag. Hoe dor en droog dadelijk in tegenstelling met de dichtelijke verbeeldingen van Constantijn Huygens, nietwaar? Dat ligt 'm dan ook enkel maar aan de opvatting; want Jan de Witt had een levensperiode achter zich, welke uit zichzelf allerlei vroolijke liedekens kon kweelen, n.l. zijn studententijd. Dien had hij in Leiden doorgebracht, maar den titel van doctor in de beide rechten had hij aan een Fransche academie behaald. Na zijn Leidsche jaren toch, wilde hij wat meer van de wereld zien, en had met zijn broeder Cornelis een groote reis ondernomen. Dat ging toen te paard; veel aardiger en avontuurlijker dan tegenwoordig. Men stelle zich de gezellige zwerftochten dezer beide jonge Hollanders langs de groote wegen van het schoone Frankrijk voor! Waar het beviel, kon men zoo lang verblijven als men wilde, en aan geld ontbrak het den twee zonen uit het oude en aanzienlijke regentengeslacht niet. Te Angers had de promotie plaats, waarna Jan voortaan het recht had m.r. voor zijn naam te schrijven. Daarop ging het weer aan 't zwerven, en nadat Frankrijk doorkruist was, werd door hem een bezoek aan Engeland gebracht. Zoo werd — en dat niet uit de boeken alleen — in dien tijd door de jongelingen uit aanzienlijken huize heel wat ervaring en kennis van menschen en toestanden opgedaan. En dan... volgde de tijd, wanneer men toonen moest wat men voor de maatschappij waard was.

Nu, voor jeugdige menschenkinderen, die een burgemeester tot hun vader hadden, was in die dagen het kostje gekocht Jan de Witt was verbazend knap en bezat vele talenten. Doch wanneer hij niet behoord had tot een aanzienlijke familie en niet door bloedverwantschap aan allerlei andere regentengeslachten in verschillende steden verbonden was of door den tijd verbonden werd, zou hij niet tot zulke hooge ambten hebben kunnen opklimmen en zeker niet den grooten invloed